

Кључна питања за анализу постојећег стања и правилно дефинисање промене која се предлаже

1) Који показатељи се прате у области, који су разлози због којих се ови показатељи прате и које су њихове вредности?

2) Да ли се у предметној области спроводи или се спроводио документ јавне политике или пропис? Представити резултате спровођења тог документа јавне политике или прописа и образложити због чега добијени резултати нису у складу са планираним вредностима.

3) Да ли су уочени проблеми у области и на кога се они односе? Представити узроке и последице проблема.

Одговор на питање под бројем 1) и 2):

У 2023. години одржане су прве аукције на којима је поднето укупно 16 захтева. Након усвајања Предлога уредбе о тржишној премији и фид-ин тарифи (у даљем тексту: Предлог уредбе) планирано је да се објаве друге аукције.

У приложеној табели достављају се подаци о повлашћеним произвођачима електричне енергије у систему фид-ин тарифе.

СТАТУС	ТИП ЕЛЕКТРАНЕ	БРОЈ ЕЛЕКТРАНА	КАПАЦИТЕТ ЕЛЕКТРАНА [MW]
СТАТУС ПОВЛАШЋЕНОГ ПРОИЗВОЂАЧА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ	Ветрогенератор	7	397,5
	Електрана за комбиновану производњу	3	15,0
	Електрана на биогаз	43	41,6
	Електрана на биомасу	1	2,4
	Когенерација на отпадни технолошки гас са органском фракцијом	5	3,5
	Когенерација на природни гас	1	0,3
	Мала хидроелектрана	112	75,0
	Соларна електрана	7	5,3
	Соларна електрана на објекту	94	3,4
	УКУПНО	273	544,0

У систему тржишне премије статус повлашћеног произвођача стекао је један учесник на аукцији који је понудио 6,4 MW од 8 MW укупног капацитета соларне електране.

Са првих аукција, прикључене су три електране укупног капацитета 19,5 MW, док се до 2026. године очекује да све електране почну са радом.

Гарантовани снабдевач је Акционарско друштво Електропривреда Србије Београд.

Одговор на питање под бројем 3):

Током примене Уредбе о тржишној премији и ФИД-ин тарифи („Службени гласник РС”, број 45/23 – у даљем тексту: Уредба), која је донета на основу Закона о коришћењу обновљивих извора енергије („Службени гласник РС”, бр. 40/21 и 35/23 – у даљем тексту: Закон) идентификовани су одређени недостаци који би, у случају њиховог неотклањања у кратком временском периоду, могли отежати реализацију циљева који се остварују том уредбом.

Уочени су проблеми са административним оптерећењем странака у управним поступцима у погледу прибављања документације и непотребним трошковима због прибављања документације у папирном облику. Додатно, утврђено је да учесници аукција нису били мотивисани да продају електричну енергију на домаћем тржишту и да у предстојећим аукцијама постоји ризик да привредна друштва која стекну право на подстицаје у поступку аукција, извозе електричне енергију ван земље иако добијају подстицаје од грађана и привреде.

5) Која промена се предлаже?

Одговор:

У члану 21. став 6. Закона прописано је да Влада може у погледу критеријума за оцену понуда на аукцијама поред понуђене цене на аукцијама, посебно ценити и капацитет електране понуђен за гарантовано снабдевање, односно снабдевање крајњих купаца од стране учесника на аукцијама.

Због све већег значаја питања сигурности снабдевања крајњих купаца у околностима перманентне енергетске кризе и ратних околности у Европи и свету, потребно је искористити законску могућност и Предлогом уредбе ближе уредити додатни критеријум из члана 21. став 6. Закона. Уређивањем тог питања отвориће се могућност да се инвеститори који кроз аукције траже подршку државе, мотивишу да део капацитета електране понуде крајњим купцима у Републици Србији. Тиме ће се додатно обезбедити да електрична енергија која је у систему подстицаја буде усмерена ка крајњим купцима који финансирају подстицаје кроз накнаду за повлашћене произвођаче, што ће подићи сигурност снабдевања крајњих купаца.

У даљем тексту детаљније прецизирамо промене у Уредби и објашњавамо разлог за доношење нове уредбе.

Измена члана 7. Уредбе (ограничење за повезана лица) - могућност ограничења квоте које се може доделити повезаним лицима или једном учеснику за једну или више његових електрана уведена је као право Министарства рударства и енергетике како би се у конкретној аукцији, када је квота значајно мања од заинтересованих пројеката, осигурала што већа конкурентност и што нижа цена. Када су у питању пројекти повезаних лица/повезаних учесника на тржишту или више од једног пројекта истог инвеститора, најчешће понуђачи нуде исту цену (што је случај био и са првом аукцијом за електране на ветар), а са ограниченом квотом у MW такви пројекти могу попунити квоту без конкуренције. Присуство конкурентских пројеката/инвеститора, повећава конкурентност поступка и шансе за нижом ценом.

Измене члана 7. Уредбе (квота за појединог учесника) – су повезани за измене тог члана које је већ описане у горњем тексту.

Измена члана 11. Уредбе - нови доказ у виду акта оператора система предвиђен ради појашњења и прецизирања услова из Закона у погледу тога шта се сматра одобреном снагом електране, а како би се са сигурношћу за сваки пројекат могло утврдити да ли је инвеститор

понудио најмање 70% одобрене снаге електране, као и укупна квота која им се може доделити, уколико се примењују ограничења квоте за повезана лица/учеснике на тржишту или пројекте једног инвеститора.

Измена члана 17. Уредбе (70% капацитета електране) - изменама се не уводи ново правило од минималног капацитета од 70% јер је то правило које је већ предвиђено чланом 14. став 4. Закона.

Нови чл. 18 – 22. Предлога уредбе - ове одредбе су уведене на основу обавезе Владе да ближе уреди спровођење аукције када се поред најниже понуђене цене, као критеријум може узети и проценат капацитета електране понуђен за снабдевање на тржишту Републике Србије, а све према члану 21. став 10. Закона. Овај додатни критеријум носи 30% оцене понуде, док понуђена цена носи 70% оцене понуде, из разлога што понуђачи треба да буду мотивисани да понуде што нижу цену и остваре што веће бодове у том пондеру, јер се државна помоћ додељује у виду тржишне премије која је директно везана за такву понуђену цену у поступку аукције. Ово правило пондерисања критеријума цене и додатног критеријума уведено је Правилима за доделу државне помоћи у сектору за обновљиве изворе енергије и енергетике на нивоу Енергетске Заједнице и Европске Уније (*Guidelines on State aid for climate, environmental protection and energy 2022, paragraph 50.*).

Даље, Предлогом уредбе уређују се административни поступци који су у претходном периоду били предмет дигитализације и налазе се на порталу еУправа, у питању су поступци:

- 1) 02.00.0066 – Статус повлашћеног произвођача електричне енергије,
- 2) 02.00.0067 – Пренос статуса повлашћеног произвођача електричне енергије,
- 3) 02.00.0069 – Пренос статуса привременог повлашћеног произвођача електричне енергије,
- 4) 02.00.0070 – Продужење статуса привременог повлашћеног произвођача електричне енергије,
- 5) 02.00.0082 – Измена решења о стицању статуса повлашћеног произвођача у случају промене које се односе на електрану у току трајања статуса повлашћеног произвођача,
- 6) 02.00.0084 – Измена решења о стицању статуса привременог повлашћеног произвођача у случају промене које се односе на електрану у току трајања статуса привременог повлашћеног произвођача,
- 7) 02.00.0113 – Извештај за претходну календарску годину о испуњавању обавеза које се односе на повлашћеног произвођача.

У административним поступцима који су означени шифрама 02.00.0067 и 02.00.0069 ступањем на снагу Предлога уредбе већина докумената прибављаће се по службеној дужности из евиденција које воде Министарево унутрашњих послова; Министарево правде; Пореска управа; Електродистрибуција Србије, Београд; Електромрежа Србије, Београд; Агенција за енергетику Републике Србије и Министарево грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, а све изјаве које су раније захтевале оверу од стране јавног бележника достављаће се у форми електронског документа потписане квалификованим електронским потписом, у складу са законом којим се уређује електронски документ.

11) Какво је искуство у остваривању оваквих промена у поређењу са искуством других држава, односно локалних самоуправа (ако је реч о јавној политици или акту локалне самоуправе)?

Одговор:

Решења која су уведена Предлогом уредбе користила су се и у другим земљама. Што се тиче ограничења квоте које може добити појединачни учесник, истоветна решења су се користила у аукција које су недавно спроведене у Румунији и Албанији.

У чл. 18 - 22. Предлога уредбе измењени су критеријуми за попуњавање квоте на аукцијама, тј. за попуњавање квоте поред најмање понуђене цене користи и други критеријуми за доделу који су до сада више пута били примењени на аукцијама које су спроведене у Великој Британији и Холандији.

Кључна питања за утврђивање циљева

- 1) Због чега је неопходно постићи жељену промену на нивоу друштва? (одговором на ово питање дефинише се општи циљ).

Одговор:

Стратегијом развоја енергетике Републике Србије до 2025. године са пројекцијама до 2030. године („Службени гласник РС”, број 101/15) предвиђено је повећање коришћења обновљивих извора енергије до 2030. године.

Чланом 2. Закона прописано је да је коришћење енергије из обновљивих извора у јавном интересу Републике Србије и од посебног је значаја за Републику Србију.

Жељена промена је смањење употребе фосилних горива и повећање коришћења обновљивих извора енергије, које има велики друштвени значај, имајући у виду да обновљиви извори енергије обезбеђују заштиту животне средине, доносе велике здравствене користи, обезбеђујући чисту, безбедну енергију, без негативних ефеката и декарбонизацију.

Предлогом уредбе жели се постићи повећање производње електричне енергије из обновљивих извора електричне енергије стимулisaњем повлашћених произвођача електричне енергије подстицајима у виду накнаде коју су дужни да плаћају сви крајњи купци електричне енергије.

Предлогом уредбе биће омогућено да инвеститори који остваре право на тржишну премију кроз поступак аукција део капацитета електране понуде гарантованом снабдевачу или крајњим купцима у Републици Србији. Тиме ће се додатно обезбедити да електрична енергија која је у систему подстицаја буде усмерена ка крајњим купцима који финансирају подстицаје кроз накнаду за повлашћене произвођаче, што ће подићи сигурност снабдевања крајњих купаца.

Дигитализација административних поступака прописаних Предлогом уредбе ће довести до унапређења пословног окружења за привредне субјекте који послују у оквирима Зелене агенде, чиме ће се постићи значајне уштеде за привреду, подизање нивоа конкурентности и стимулација инвестиција у обновљиве изворе енергије. Такође, измене и допуне наведене уредбе ће довести до смањења административног оптерећења, поједностављења пружања услуга и до великих финансијских уштеда које ће привредници моћи да усмере на развој и запошљавање.

- 2) Да ли су општи и посебни циљеви усклађени са важећим документима јавних политика и постојећим правним оквиром, а пре свега са приоритетним циљевима Владе?

Одговор:

Одредбе из Предлога уредбе имају за циљ реализацију политике предвиђене Стратегијом развоја енергетике Републике Србије до 2025. године са пројекцијама до 2030. године.

Тиме ће се додатно обезбедити да електрична енергија која је у систему подстицаја буде усмерена ка крајњим купцима који финансирају подстицаје кроз накнаду за повлашћене произвођаче, што ће подићи сигурност снабдевања крајњих купаца.

- 3) На основу којих показатеља учинка ће бити могуће утврдити да ли је дошло до остваривања општих односно посебних циљева?

Одговор:

Показатељи учинка биће број учесника на аукцијама, као и количина електричне енергије произведене из обновљивих извора енергије у 2030. години.

Очекујемо да ћемо до 2030. године са првих аукција имати 30,5 MW капацитета из соларних електрана, од чега је за 25,2 MW додељен подстицај. Такође, очекујемо да ћемо до 2030. године са првих аукција имати 685,4 MW капацитета из ветроелектрана, од чега је подстицај додељен за 400 MW.

Кључна питања за анализу економских ефеката

- 1) Које трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати привреди, појединој грани, односно одређеној категорији привредних субјеката?

Одговор:

Поступак издавања акта надлежног оператора система којим се утврђује одобрена снага на месту примопредаје не представља нови административни поступак јер се подаци које исти садржи добијају у другим административним поступцима (нпр. мишљење о условима и могућностима прикључења објекта за производњу електричне енергије на дистрибутивни/преносни систем електричне енергије, услови за пројектовање и прикључење објекта за производњу електричне енергије на дистрибутивни систем електричне енергије и др.), а у јавном позиву за аукције биће ближе дефинисано у којим случајевима ће се наведени акт тражити.

Предуговором се преузима обавеза да се касније закључи главни уговор. Овим путем постиже се сигурност уговорних страна да ће главни уговор бити закључен према елементима предуговора. Крајњи циљ предуговора јесте обезбеђење електроенергетског система Републике Србије, у смислу да велики део енергије произведене из обновљивих извора у Републици Србији буде и потрошен на територији Србије.

Са друге стране, постоји ризик за учесника аукције да закључи уговор који можда неће бити реализован у случају да не буде изабран на аукцији, што може неповољно утицати на потенцијални трошак који може сносити у том случају.

Укупни годишњи административни трошак увођења захтева за закључењем предуговора износи 625.287 РСД (модел стандардног трошка на основу података из 2023. године).

Поједностављење пружања услуга довешће до великих финансијских уштеда које ће привредници моћи да усмере на развој и запошљавање, што је значајно за још динамичнији процес преласка на чисте изворе енергије, а као крајњи резултат постиже се смањење времена и трошкова за крајње кориснике – привреду и грађане. Укупна годишња уштеда за

подносиоце захтева, обрачуната помоћу модела стандардног трошка на основу података из 2023. износи 434.317,00 РСД.

2) Да ли изабране опције утичу на услове конкуренције и на који начин?

Одговор:

Претпоставка је да повезана лица могу заједнички да наступају и договарају цене и тиме негативно утичу на конкуренцију. Стога, у делу текста члана 7. Предлога уредбе који се тиче ограничења квоте која се може доделити повезаним лицима/учесницима или истом инвеститору за један или више пројеката, заправо служи управо у сврху обезбеђења веће конкуренције у поступку аукције и омогућава добијање што ниже понуђене цене.

Предлогом уредбе у члану 17, између осталог, уређено је да се не предвиђају ограничења, већ регулишу правила попуњавања квоте када се поред понуђене цене конкурише и са процентом капацитета понуђеном за снабдевање на локалном тржишту а у складу са одредбама члана 21. став 6. Закона.

Наиме, испитивањем тржишта производње електричне енергије из обновљивих извора утврђено је да постоји више потенцијалних учесника на аукцији који могу понудити капацитет који премашује прописану квоту, па се ограничењима предвиђеним Предлогом уредбе пружа могућност мањим произвођачима да стекну законом предвиђене подстицаје. У супротном, већи произвођачи, који су у могућности да, због економије обима, понуде нижу цену електричне енергије по MWh, потенцијално могу да преузму целу предвиђену квоту електричне енергије која је понуђена на аукцији.

Наведено би демотивисало мање произвођаче електричне енергије, који нису у могућности да понуде конкурентну цену по MWh, да учествују на аукцији.

Истичемо да Акционарско друштво Електропривреда Србије користи Методологију за формирање цена за откуп електричне енергије од произвођача ОИЕ, како за оне који су учесници на аукцији, тако и за оне на слободном тржишту. Методологија која се користи је интерна и представља пословну тајну због комерцијалне осетљивости података, јер потенцијални произвођачи не морају електричне енергију нужно да продају гарантованом снабдевачу, већ могу било ком снабдевачу на тржишту.

Кључна питања за анализу управљачких ефеката

1) Да ли постојећа јавна управа има капацитет за спровођење изабране опције (укључујући и квалитет и квантитет расположивих капацитета) и да ли је потребно предузети одређене мере за побољшање тих капацитета?

Одговор:

Јавна управа има капацитет за спровођење одредби Предлога уредбе.

Поступак аукција спроводи се у електронском облику, путем „Портала ОИЕ – аукције”.

Такође, предвиђена је могућност да странке захтеве које се односе на административне поступке из делокруга сектора за обновљиве изворе енергије могу поднети електронским путем преко портала еУправа.

Постоји могућност изласка на Сервисну магистралу ради прибављања података који се прибављају по службеној дужности, ради доказивања испуњености услова који се односе како на аукције, тако и на административне поступке.

- 8) Које додатне мере треба спровести и колико времена ће бити потребно да се спроведе изабрана опција и обезбеди њено касније доследно спровођење, односно њена одрживост?

Одговор:

Расписивање поступка аукција очекује се у новембру 2024. године.